

Matea Birtić

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Strossmayerov trg 2, HR-10000 Zagreb

DOGAĐAJNOST I UNUTARNJI USTROJ GLAGOLSKIH IMENICA NA *-nje*

Tema je ovoga rada semantička interpretacija glagolskih imenica na *-nje* i njihovo odgovarajuće unutarnje ustrojstvo. Temeljna je značajka imenica na *-nje* mogućnost njihove dvostruke interpretacije. Imenice mogu biti interpretirane događajno (kao glagoli) i nedogađajno (kao ostale imenice). U radu se na temelju testova Jane Grimshaw utvrđuje događajnost glagolskih imenica u hrvatskome jeziku. Događajnost se, kao i druga svojstva imenica, opisuje u skladu s distribuiranom morfologijom, jednom od suvremenih generativnih teorija morfologije. Konačan se strukturni opis glagolskih imenica temelji na modelu poimeničenja Artemis Alexiadou iz 2001. Također se predlažu odgovarajuće promjene modela potrebne za opis glagolskih imenica u hrvatskome jeziku.

1. Uvod

U hrvatskoj gramatičkoj literaturi postoji dvojak opis glagolskih imenica¹ koje završavaju na *-nje* i *-će*. Prema prvome opisu izvedenice nastaju s pomoću dvaju zasebnih sufiksa *-nje* i *-će* koji se spajaju s infinitivnom ili prezentskom osnovom (Babić 1991) dok su prema drugom izvedenice rezultat dodavanja istoga sufiksa *-je* na trpne pridjeve koji završavaju na *-n* i na *-t* (Skok 1971).

S. Babić razlikuje sufikse koji završavaju na *-nje* i sufiks *-će* (1991:142). Štoviše, smatra da nisu sve imenice na *-nje* nastale dodavanjem istoga, već

¹ Prema *Hrvatskoj gramatici* 1995 sve se imenice kojima se izriče glagolska radnja nazivaju *radne imenice*. U tu skupinu radnih imenica spadaju imenice koje se tvore sufiksima *-nje*, *-enje*, *-će*, *-Ø*, *-a*, *-ba*, *-idba*, *-ancija*, *-anija*, *-ava*, *-aj*, *-(a)k*, *-ež*, *-nja*, *-njava*. U ovom je radu zadržan tradicionalni naziv *glagolske imenice* za one imenice koje završavaju na *-će* i *-nje* zbog njihovih osobitosti po kojima se izdvajaju među ostalim imenicama za izricanje glagolske radnje i rezultata radnje.

triju plodnijih (-nje, -jenje i -enje) i dvaju neplodnih sufiksa (-inje, -linje)². Za sufiks -nje kaže da dolazi na infinitivne osnove glagola pete i šeste vrste (*bacanje, obećanje, pomilovanje*). Sufiks -enje spaja se s prezentskim osnovama glagola prve, treće i četvrte vrste (*pletenje, ljuštenje, poništenje*), a sufiks -jenje s prezentskim osnovama glagola treće i četvrte vrste koje završavaju nesrednjojezičnim suglasnicima (*bluđenje, bavljenje*).

Imenice koje završavaju na -nje P. Skok opisuje drugačije, kao tvorenice nastale dodavanjem sufiksa -je trpnomu pridjevu, tj. participu pasivnom na -n (*čitan+je > čitanje, spavan+je > spavanje*) (Skok 1971-I:765). Pritom je važno uočiti da se na taj način mogu analizirati i imenice tvorene od neprijelaznih glagola (*stajan+je, spavan+je, trčan+je*). Morfološki oblik pridjeva trpnog neprijelaznih glagola u hrvatskome jeziku ne nalazimo kao dio pravoga (ličnoga) pasiva neprijelaznih glagola (**on je spavan*), jer u hrvatskome neprijelazni glagoli nemaju pravi pasiv. Međutim, osim kod glagolskih imenica takav je oblik izdvojiv kod rubno prisutnih bezličnih pasivnih konstrukcija (*Tu je noćas spavano*)³. Takvom analizom i u imenicama na -će prepoznaje se isti sufiks (-je), ali združen s glagolskim pridjevom trpnim na -t. Prema fonološkim zakonitostima spajanjem završnoga -t participa pasivnog sa sufiksom -je nastaje sufiks -će (*otkrit+je > otkriće*).

Da bi se sve imenice koje završavaju na -nje mogle tumačiti kao izvedenice od potencijalnoga ili stvarnoga pridjeva trpnog, tj. participa pasivnog moramo pretpostaviti da se takve imenice tvore samo od onih glagola čiji particip završava na -n, a ne od onih čiji završava na -t. U suprotnosti s takvom pretpostavkom postoji manji broj izvedenica koje završavaju na -nje (*vrenje, zrenje, tonjenje*), a tvorene su od glagola (*vreti, tonuti, zreti*) koji bi potencijalno imali particip pasivni na -t (**zret, *vret, *tonut*). Budući da ti glagoli nisu prijelazni, takvi se participi najčešće i ne ostvaruju. Ti primjeri naveli su autore da izdvoje sufiks -nje kao samostalan sufiks, a ne da ga tumače kao rezultat spajanja završnoga -n participa sa sufiksom -je.⁴

Glagolske imenice koje završavaju na -nje tvore se od nesvršenih prijelaznih (1a) i nesvršenih neprijelaznih glagola (1b):

² Iako Babić razlikuje pet sufiksa (-nje, -jenje, -enje, -inje, -linje) koji završavaju na -nje (1990), u ovom će se radu često govoriti o imenicama sa sufiksom -nje misleći pritom na imenice sa svim spomenutim sufiksima.

³ Treba svakako napomenuti da hrvatske gramatike (HG 1995) najčešće kao primjer obezličena pasiva ili obezličena navode konstrukcije s glagolskim pridjevom radnim (*Ovdje se noćas spavalo*), a ne konstrukcije s glagolskim pridjevom trpnim (*Ovdje je noćas spavano*).

⁴ Zanimljivo je primijetiti da su glagoli od kojih su tvorene spomenute imenice neakuzativni.

- (1) a. *bacanje, branje, bilježenje, davanje, darivanje, čitanje, čuvanje, grebenje, letenje, pečenje, sjećanje, trpljenje, voljenje, pranje, metenje...*
b. *bdjenje, vrenje, starenje, ljetovanje, poslovanje, bolovanje, kipljenje, svrbljenje, djelovanje, brodarenje, stajanje, značenje, skijanje, trčanje, spavanje.*

Prema dokazima koje iznose mnogi autori (među ostalima Levin—Rappaport 1995, Burzio 1986) neprijelazni se glagoli dijele u dvije skupine: neergativne i neakuzativne⁵. Izvedenice na *-nje* mogu se tvoriti i od nesvršenih neergativnih (2a) i od nesvršenih neakuzativnih glagola (2b):

- (2) a. *trčanje, bančenje, buljenje, spavanje, poslovanje, djelovanje, skijanje*
b. *vrenje, zrenje, gorenje, rastenje, kipljenje, kopnjenje, lebdenje, ginjenje, tonjenje, trnjenje, bujanje, dolaženje, putovanje, letenje.*

Od svršenih glagola postoje izvedenice od prijelaznih glagola (3.a), međutim izvedenica od neprijelaznih osnova gotovo uopće i nema, tj. postoji nezamjetno malo atipičnih primjera (3.b). Babić također tvrdi da se od svršenih glagola imenice tvore samo od prijelaznih osnova (1991:144).

- (3) a. *pomilovanje, obećanje, izdanje, poslanje, dovršenje, isključenje, obrazloženje, uništenje, iskupljenje, namještenje, navještenje, uvrštenje, zaprepaštenje*
b. *pomanjkanje, postanje, okošćenje, zarašćenje*

Slično dokazuje i Trezner, koji je opisao imenice na *-nje* i iznio ograničenja u tvorbi izvedenica od svršenih glagola. Prema njegovu su opisu sve imenice na *-nje* tvorene od *trpnog pridjeva i nastavka -je*, a u tvorbi od nesvršenih glagola uglavnom nema nikakvih ograničenja. Trezner kaže da je tvorba od glagola svršenoga vida lakša ako je glagol neglagolskoga podrijetla (*ozdravljenje* < *ozdraviti* < *zdrav* / **napisanje* < *napisati* < *pisati*), ako je svršeni glagol temeljan, a nesvršeni izveden od njega (*obećanje* < *obećati* / *obećavati* > *obećati*) te od svršenih

⁵ Neergativni, kao i neakuzativni glagoli imaju samo jedan argument koji je na površinskoj strukturi subjekt tim glagolima (neprijelazni glagoli imaju samo subjekt). Razlika među tim vrstama (tipovima) glagola sastoji se u početnom mjestu njihovih argumenata. Argument neergativnoga glagola generiran je u subjektnome položaju, gdje i subjekt tranzitivnoga glagola, dok je argument neakuzativnoga glagola generiran u objektnoj poziciji, gdje i objekt prijelaznoga glagola (Levin — Rappaport Hovav 1995). Pojednostavnjeno rečeno, neergativni glagoli imaju argument u subjektnom položaju i dubinski i površinski, dok je kod neakuzativnih glagola površinski subjekt zapravo dubinski objekt. Više o tome vidi u mojem članku »Neakuzativnost, vidske oznake i struktura imenica na *-ač*« (Birtić 2004).

koji nemaju svoj nesvršeni parnjak samo s vidskom razlikom (*priznanje, uzbuđenje*)⁶.

U tradicionalnim se opisima najčešće kaže da su radne imenice (u koje pripadaju i glagolske) »one kojima se izriče glagolska radnja u širem smislu (uključujući dakle stanje i zbivanje), ali i rezultat radnje« (HG 1995:322).

2. Događajnost i druga svojstva imenica na -nje

U ovom će se radu slijediti podjela imenica u dvije interpretacijske skupine temeljena na argumentnoj strukturi, koju je u lingvističku teoriju uvela Jane Grimshaw 1990. godine. Imenice se dijele u dvije skupine s obzirom na mogućnost nasljeđivanja argumentne strukture od temeljnih glagola. Obične imenice koje nemaju vezu s glagolom ne nasljeđuju argumentnu strukturu, dok odglagolske imenice mogu, ali i ne moraju naslijediti argumentnu strukturu glagola. Nasljeđivanje argumentne strukture glagola uvjetuje da se imenica interpretira kao složeni događaj. Takve imenice J. Grimshaw naziva *complex event nominals*, tj. imenicama za složene događaje. Stoga se sve imenice dijele na ove: 1. događajne imenice, one koje nasljeđuju argumentnu strukturu i označavaju složene događaje i 2. nedogađajne imenice koje ne nasljeđuju argumentnu strukturu, a obuhvaćaju obične, rezultativne i imenice za jednostavne događaje. Treba napomenuti da neke imenice pripadaju samo jednoj interpretacijskoj skupini, dok druge mogu ovisno o sintaktičkome kontekstu biti interpretirane događajno i nedogađajno (imenice na -nje u hrvatskome i imenice na -ing u engleskome jeziku). Podjela se samo djelomično podudara s tradicionalnom podjelom na procesne i rezultativne imenice.

Poznato je da se u hrvatskome jeziku interpretacija imenica na -nje sa nesvršenom osnovom temeljno razlikuje od interpretacije imenica na -nje tvorenih od svršenih osnova. Imenice izvedene od nesvršenih osnova znače glagolsku radnju, tj. pripadaju događajnoj skupini imenica, dok izvedenice od svršenih osnova znače rezultat radnje i pripadaju u nedogađajnu skupinu imenica. Isto navodi i Babić (1991:144,145)⁷. Treba svakako napomenuti da i izvedenice od nesvršenih glagola mogu imati rezultativnu interpretaciju. Primjeri pod brojem (4) i (5) svjedoče o takvoj dvostrukoj interpretaciji imenica na -nje:

⁶ Imenica *priznanje* tvorena je od glagola priznati kojemu vidski parnjak nije *znati*, jer ima drugo značenje. Isto se odnosi i na glagole *buditi se* i *uzbuditi se* (od kojega je tvorena imenica *uzbuđenje*).

⁷ »Izvedenice od svršenih glagola najčešće označuju svršenost glagolske radnje, rezultat radnje.« (Babić 1991:144,145).

- (4) a. *Njegovo buđenje iz narkoze trajalo je čitav dan.* (događajno/ procesno tumačenje)
b. *Buđenje je svaki dan u osam sati.* (rezultativno tumačenje).
(5) a. *Njegovo predavanje smo zadržali za tisak.* (rezultativno tumačenje)
b. *Markovo predavanje studentima trajalo je dva sata.* (događajno/ procesno tumačenje)

Već je davno uočeno da postoji skupina imenica kod koje je ta interpretacijska razlika i gramatički označena vrstom i mjestom naglasaka, što zapravo najbolje ilustrira interpretacijsku dvojnost kod izvedenih imenica koju navodi J. Grimshaw za poimeničenja u engleskom jeziku.⁸ Pod 6. navedeni su primjeri iz Babić 1991:145⁹:

- (6) a. *pečēnje* (procesno/događajno tumačenje) / *pečēnje* (rezultat radnje: pečeno meso)
b. *imānje* (procesno/događajno tumačenje) / *imánje* (rezultativno značenje: posjed)
c. *putòvānje* (procesno/događajno tumačenje) / *putovánje* (rezultativno značenje: put)
d. *bòlovānje* (procesno/događajno tumačenje) / *bolóvanje* (rezultativno tumačenje).

Primjeri izvedenica od svršenih glagola koje znače rezultat glagolske radnje navedeni su pod (7):

- (7) *obećanje, pomilovanje, izdanje, dovršenje, isključenje, obrazloženje.*

Iako se najčešće smatra da imenice od svršenih glagola znače isključivo rezultat radnje (HG 1995:322), postoje i činjenice koje možda ukazuju da to nije u potpunosti točno, o čemu će biti riječi poslije.

Kod imenica na *-nje* vid je osnove jasno raspoznatljiv. U nekim slučajevima postoje izvedenice s *-nje* i od svršenoga i od nesvršenoga glagolskoga para:

- (8) a. *ograničenjelograničavanje*
b. *naoružanje/naoružavanje*
c. *izdanjelizdavanje*
d. *dovršenje/dovršavanje*
e. *isključenje/isključivanje*
f. *dopunjenje/dopunjavanje*
g. *oživljenje/oživljavanje*
h. *obavještenje/obavještavanje*.¹⁰

⁸ «I will argue that gerunds always have a-structure and that derived nominals are typically ambiguous in this respect.» (Grimshaw 1990:5).

⁹ Babić tvrdi da je dvostruka interpretacija imenica obilježena različitim naglaskom česta kod onih imenica koje su izvedene od dvovidnih glagola.

¹⁰ To nisu svi takvi primjeri.

Kod takve je skupine imenica izvedenica s nesvršenom osnovom događajna, dok izvedenica od svršenoga parnjaka ima nedogađajno ili rezultativno značenje.

Detalniji pogled na glagole u osnovi imenica pod brojem (8) otkriva da je tu riječ o onoj skupini glagola koje Trezner navodi kao primarno svršene, a nesvršenost im je izvedena sekundarno (1970). Nesvršeni morfološki par početnoga svršenoga glagola ima drugo značenje, pa je obvezatno izvođenje nesvršenoga para imperfektivizacijom svršenoga glagola (*puniti* < *dopuniti* < *dopunjavati*).

Osim tvorbenih i semantičkih svojstva imenica na *-nje* treba istaknuti i jednu njihovu sintaktičku posebnost, koja će djelomično i poslije biti navedena u sklopu testova događajnosti. Kao što bilježe i pojedine gramatike (HG 1995:274) imenice na *-nje* mogu biti modificirane načinskim, vremenskim i aspektnim priložima:

- (9) a. *uništavanje dokumenata potajno*
- b. *uništavanje dokumenata noću*
- c. *uništavanje dokumenata mjesecima*

To svojstvo imenskih skupina kojima je glava imenica na *-nje* upućuje na neke značajke njihova unutarnjega ustrojstva. Međutim, prije nego što se pokuša odrediti unutarnje ustrojstvo imenica sa sufiksom *-nje*, treba nešto više reći o prikladnosti tih imenica da budu identificirane kao događajne te o otkrivanju same događajnosti imenica.

Postoji nekoliko činitelja koji dokazuju da se hrvatske imenice na *-nje* mogu poistovjetiti s onim imenicama koje se u lingvističkoj literaturi nazivaju složene događajne ili samo događajne imenice (*complex event nominals*, *event nominals*) te nekada i procesne imenice (*process nominals*)¹¹. Prvo, to je mogućnost dvostruke interpretacije tih imenica (primjeri pod brojem (4) i (5)). Drugo, imenice na *-nje* mogu imati dopune s argumentnim tumačenjem. U primjeru pod (10) imenice *neprijatelj* i *grad* unutar poimeničene (nominalizirane) skupine imaju istu semantičku interpretaciju kao i odgovarajuće imenice u prijelaznoj rečenici, tj. imenice *neprijatelj* i *grad* argumenti su glagola *razarati* kao i imenice *razaranje*:

- (10) a. *Neprijatelj razara grad.*
- b. *neprijateljjevo razaranje grada*

J. Grimshaw u svojoj knjizi *Argument structure* iz 1990. godine navodi tri skupine testova za otkrivanje događajnosti imenica. Na imenice u hrvatskome jeziku nije moguće primijeniti sve testove, jer se mnogi od njih odnose na sustav članova i gramatičke konstrukcije koje ne postoje u hrvatskome jeziku, stoga će na hrvatski jezični materijal biti primijenjeni samo neki testovi. Prvo

¹¹ Grimshaw 1990, Alexiadou 2001.

će se testirati imenice izvedene od nesvršenih osnova:

1. Procesne imenice, tj. imenice za složene događaje, mogu se modificirati pridjevima *često, konstantno, stalno*:

- (11) a. *često kašnjenje vlaka na stanicu*
b. *neprijateljevo konstantno razaranje grada*

2. Interpretacija prednominalnoga posvojnika (u hrvatskome posvojnoga pridjeva) kao subjekta/agenta uz odgovarajuću događajnu imenicu uvjetuje obvezatno pojavljivanje objekta radnje.

- (12) a. *?/ o.k. Markovo pregledavanje dugo je trajalo.*
b. *Markovo pregledavanje pacijenta trajalo je dugo.*

Ako pogledamo primjere pod brojem (12), uočiti ćemo da se u (12.a) imenica *Marko* može tumačiti dvojako, dok u primjeru (12.b) to nije moguće. U primjeru (12.a) *Marko* može biti subjekt/agent ili objekt/tema (trpitelj) radnje. Ako se *Marko* interpretira kao agent radnje, osjeća se određena nedostatnost, međutim ako se imenskoj skupini doda objekt, dvoznačnost kao i nedostatnost nestaju. U (12.b) *Marko* se tumači isključivo kao agent radnje i primjer je potpuno prihvatljiv. Primjer pod brojem (12.a) u procesnom/događajnom tumačenju s *Markom* kao agentom nije u potpunosti prihvatljiv. Ono što taj primjer čini prihvatljivim i bez dopune jest mogućnost interpretiranja *Marka* kao objekta radnje.

J. Grimshaw piše da procesnim/događajnim imenicama ne može prethoditi broj *jedan* (1990), što dokazuje da događajne imenice moraju biti određene. Također, događajnim imenicama ne mogu prethoditi niti ostali brojevi jer prema njezinu mišljenju događajna imenica ne može biti u množini. U hrvatskome postoji kolebanje u tom pogledu.

3. Imenice sa sufiksom *-nje* u hrvatskome ipak nisu u potpunosti nespojive s brojem *jedan* (primjeri pod brojem 13).

- (13) a. *Jedno Oskarovo trčanje trajalo je dva sata.*
b. *Jedno Markovo pregledavanje pacijenta trajalo je tri sata.*
c. *?/* Jedno Markovo pregledavanje pacijenata trajalo je tri sata.*

Ipak, čini se da je rečenica c. u kojoj je dopuna u pluralu, što dodatno izaziva događajno čitanje, pomalo neobična.

4. Izgleda da u hrvatskome jeziku imenica na *-nje* nije nemoguća u množinskoj upotrebi:

- (14) a. *četiri Markova pregledavanja pacijenta*
b. *? četiri Markova pregledavanja pacijenata*
c. *? četiri Markova pregledavanja*
d. *? četiri Markova pregleda pacijenta/pacijenata*
e. *četiri Markova pregleda*

Pitanje je mogu li imenice u primjerima pod brojem 14 (a, b, c i d) imati i rezultatивно čitanje osim događajnoga. Pretpostavka je iz Grimshaw 1990 da se imenice s rezultativnim čitanjem mogu pojavljivati u množini. Primjeri s imenicom *pregled* koja sigurno može imati rezultativnu interpretaciju navedeni su ovdje radi usporedbe. Imenica *pregled* u primjeru e. bez dopune tumači se rezultatивно. Ista upotreba u množini s posvojnim pridjevom, a bez dopune, bitno ne mijenja prihvatljivost imenice *pregledavanje* kao što bi se očekivalo. Čini se da su svi primjeri u (14a–d) podjednako prihvatljivi (ili neprihvatljivi), da se tumače događajno te da jedino primjer pod e. ima jasno rezultatивно čitanje. Imenice na *-nje* mogu, izgleda, imati događajnu interpretaciju i u množini, tj. kad se uz njih nalazi broj.¹²

5. Iza imenica na *-nje* mogu u hrvatskome jeziku slijediti tzv. aspektni modifikatori:

- (15) a. *neprijateljevo razaranje grada satima*
b. *neprijateljevo razaranje grada čitavu noć*

Pretpostavimo li da se u hrvatskome jeziku ograničen (*limited*) ili teličan (*telic*) događaj određuje s pomoću priložne skupine *za jedan sat*, a neograničen (*unlimited*) ili ateličan (*atelic*) događaj s pomoću skupina *satima*, *jedan sat*, *čitavu noć* ili *cijeli dan* i pretpostavimo li u skladu s Grimshaw 1990 da isti aspektni modifikatori koji su prisutni uz određeni glagol moraju biti mogući i uz odgovarajuću imenicu¹³, uočiti ćemo neobičnu nepodudarnost (primjeri pod brojem 16):

- (16) a. *neprijateljevo razaranje grada satima* (*Neprijatelj je razarao grad satima*)
b. *?/*neprijateljevo razaranje grada jedan dan* (*Neprijatelj je razarao grad jedan dan*)

Iz primjera pod brojem (16) očito je da glagol i odgovarajuća imenica ne dopuštaju iste aspektne modifikatora. Što je uzrok tomu, nije zasada potpuno jasno. Objašnjeno na drugačiji način moglo bi se reći da priložni izraz *jedan dan* nije aspektni modifikator te da ga ne dopušta/odobrava ista funkcionalna glava kao i aspektni izraz *satima*. Međutim, izgleda da to nije točno jer je skupina pod (17) moguća:

- (17) *neprijateljevo razaranje grada čitav dan*

Testovi događajnosti Jane Grimshaw potvrdili su prethodnu pretpostavku o interpretaciji imenica na *-nje* te zato možemo tvrditi da su imenice sa sufik-

¹² Isto tvrdi i Alexiadou 2001.

¹³ »Complex event nominals admit the same aspectual modifiers as their verbal counterparts, a point discussed in Vendler (1967) and Dowty (1979).« (Grimshaw 1990:58).

som *-nje* tvorene od nesvršenih glagola u hrvatskome jeziku procesne/događajne imenice.

Primijeno li navedene testove na imenice sa sufiksom *-nje* tvorene od svršenih glagola, dobit ćemo u velikoj mjeri očekivane, ali i pomalo zbujujuće rezultate.

Kao što se i očekuje, imenicama sa svršenom osnovom ne mogu prethoditi pridjevi *često*, *stalno* i *konstantno*:

- (18) a. **često poniženje studenata*
b. **stalno zakašnjenje vlaka na stanicu*

Interpretacija posvojnoga pridjeva uz imenicu tvorenu od svršenoga glagola uvijek je objektna:

- (19) a. *Markovo poniženje*
b. *Markovo oživiljenje*

- (20) ? *Markovo poniženje Ivana*

Imenska skupina s objektnom dopunom pod brojem (20) djeluje čak pomalo neobično.

Imenicama sa svršenim osnovama može prethoditi broj jedan, te one mogu imati množinski oblik:

- (21) a. *jedno Markovo poniženje*
b. *pet Markovih poniženja*

Zanimljivo je da se unutar imenskih skupina u kojima je glavna imenica tvorena od svršene osnove mogu nalaziti aspektni modifikatori koji odgovaraju svršenomu glagolu:

- (22) a. *Šef je ponizio Marka u pet minuta / za pet minuta.*
b. *Markovo poniženje u pet minuta / ?*Markovo poniženje za pet minuta*
c. *Zidar je dogradio kuću za dva dana.*
d. *dogradnja kuće za dva dana*

Upravo to svojstvo Jane Grimshaw spominje kao jedan od osnovnih ključeva za otkrivanje događajnosti/procesnosti imenica. Ona tvrdi da rezultativne, imenice za jednostavne događaje i sve ostale imenice ne mogu biti modificirane nikakvim aspektnim priložima.¹⁴ Stoga to svojstvo imenica sa svršenim osnovama otvara ključno pitanje: imaju li imenice sa sufiksom *-nje* tvorene od svršenih glagola događajnu interpretaciju.

Testovi koje je uvela J. Grimshaw za određivanje imenica kao složenoga

¹⁴ »(...) we find that while argument-taking nominals behave like their base verbs, the other nominals disallow aspectual modifiers of any kind.« (Grimshaw 1990:59).

događaja ustvari određuju istovremeno i procesnost u smislu trajnosti.¹⁵ Takvi su testovi zapravo osjetljivi na trajnost (durativnost) događaja, a ne identificiraju složeni događaj koji nije procesan, tj. trajan. Ono što uvodi nejasnoću jest istovremenost ispitivanja događajnosti i procesnosti (tj. durativnost) imenica. Stoga se događajnost svršenih imenica, ako takvo svojstvo uopće i postoji, ne može ni otkriti. Zbunjujuća je također činjenica da autori naizmjenično rabe nazive procesna i događajna imenica (*event nominals or process nominals*, Alexiadou 2001) što navodi na pretpostavku da samo procesne imenice mogu imati događajnu interpretaciju.

Ako imenice tvorene od svršenih osnova uistinu nemaju događajnu interpretaciju, onda se može nagađati da je događajnost u užoj vezi s procesnošću, pa onda i nesvršenim vidom, a rezultativnost sa svršenim vidom. Međutim, protiv takve veze govori i činjenica da se imenice tvorene od nesvršenih osnova u određenim kontekstima mogu interpretirati i rezultativno (*Njegovo predavanje zadržali smo za tisak* (primjer 5.a)). Odgovor na pitanje imaju li imenice tvorene od svršenih glagola sa sufiksom *-nje* događajnu interpretaciju ostavit ću otvorenim. Ako imaju, smatrat ću to iznimkom od osnovnoga usmjerenja: sklonosti imenica s nesvršenom osnovom da budu interpretirane događajno i onih sa svršenom osnovom da imaju nedogađajnu ili rezultativnu interpretaciju.

Navodeći testove koje je uvela J. Grimshaw u svojem djelu *Argument structure* iz 1990. godine, potrebno se osvrnuti na još jednu tvrdnju iz toga prijelomnoga djela. Budući da J. Grimshaw smatra da kod nominalizacije i pasivizacije postoji tzv. potiskivanje vanjskoga argumenta, samo glagoli s vanjskim argumentom mogu biti nominalizirani i pasivizirani. Stoga, prema njezinim riječima, neagentivni psihološki uzročni glagoli i neakuzativni glagoli (oni koji nemaju vanjski argument), ne mogu imati ni odgovarajuće složene događajne imenice¹⁶. Kao što se vidi iz mnogih primjera, u hrvatskome postoje imenice na *-nje* s neakuzativnom osnovom (*vrenje, zrenje, gorenje, rastenje, kipljenje, kopnjenje, lebdenje, ginjenje, tonjenje, trnjenje, bujanje, dolaženje, putovanje, letenje*).¹⁷ Poslije neki autori tvrde suprotno, tj. da se događajne imenice mogu tvoriti od tranzitivnih i neakuzativnih, ali ne od neergativnih glagola (Alexiadou 2001:78), što je u hrvatskome opet moguće, kako svjedoče primjeri u uvodnome dijelu.

¹⁵ Zato je uglavnom uz događajan ostavljeni naziv procesan koji ona upotrebljava.

¹⁶ »First, the non-agentive psychological causatives will neither nominalize (into complex event nominals) nor passivize, and the same will be true for unaccusatives.« (Grimshaw 1990:112).

¹⁷ Budući da je većina podataka na kojima se temelji opis Jane Grimshaw iz engleskoga jezika, neke je zaključke potrebno preuzeti oprezno. Tako se na primjer u tom djelu, pisano prije više od deset godina, sustavno provlači teza da imenice ne dodjeljuju padeže, što je već i onda bila opovrgnuta činjenica na temelju podataka iz mnogih jezika.

Iako će se ovdje smatrati da tvrdnja J. Grimshaw o nemogućnosti tvorbe događajnih imenica od neakuzativnih glagola nije od opće važnosti, temeljem te tvrdnje nastala je zanimljiva teorija u Aljović 1999. Da bi opravdala postojanje imenica sa sufiksom *-nje* tvorenih od neakuzativnih glagola, autorica smatra da se u hrvatskome jeziku neakuzativni perfektivni glagoli prestaju ponašati kao neakuzativni kada se imperfektiviziraju. Kao primjere navodi mogućnost tvorbe imenica *padanje* i *stizanje* od neakuzativnih nesvršenih glagola i nemogućnost tvorbe imenica **padnjenje* i **stignjenje* od odgovarajućih svršenih neakuzativnih glagola. Budući da su imenice *padanje* i *stizanje* moguće, a njima odgovarajuće imenice od svršenih glagola nisu ostvarive, autorica tu činjenicu smatra dokazom za pretpostavku da te imenice nisu tvorene od glagola koji se ponašaju kao neakuzativni, tj. glagoli *pasti* i *stići* jesu neakuzativni, ali je njihova neakuzativnost neutralizirana zbog imperfektivizacije. Ovdje treba uočiti da je kod takva opisa zapravo zanemarena činjenica da je tvorba imenica sufiksom *-nje* od svršenih glagola ograničena i često nemoguća, bez obzira na to radi li se o neakuzativnome, o neergativnome ili o prijelaznome glagolu, pa nemogućnost tvorbe imenica **padnjenje* i **stignjenje* možda nema veze s neakuzativnošću glagola njihove osnove. Kao što je poznato, Babić tvrdi da se imenice na *-nje* gotovo uopće ne tvore od svršenih neprijelaznih glagola (1991), što znači ni od neakuzativnih, ali ni od neergativnih glagola (**dotrčanje*, **isplivanje*)¹⁸. Autorica ipak nalazi jedan dokaz svojoj tezi: nemogućnost tvorbe participa aktivnih od nesvršenih neakuzativnih glagola, nasuprot mogućnosti takve tvorbe od svršenih neakuzativnih glagola:

- (23) a. **pristizali/pristigli gosti*
b. **umiralal/umrla rodbina*

Iako u načelu autoričina primjedba vrijedi, čini se da postoje neki primjeri kada particip aktivni u prednominalnoj poziciji nije moguć iako je tvoren od neakuzativnoga svršenoga glagola, a tek prefiksiranjem temeljnoga glagola konstrukcija postaje prihvatljivom:

- (24) a. **došli gosti / pridošli gosti*
b. **stigli gosti / pristigli gosti*

U ovome trenutku nije jasno koji sve činitelji pridonose tomu procesu. Pasivni particip tvoren od prijelaznih glagola može, nasuprot tomu, uz imenice stajati i u svršenome i nesvršenome obliku:

- (25) a. *jedena jabuka / pojedena jabuka*
b. *bacano koplje / bačeno koplje*

¹⁸ Postoje neki rubni primjeri u kojima se vidi mogućnost tvorbe imenica na *-nje* od neprijelaznih svršenih glagola: *okošćenje*, *pomanjkanje*, *zarašćenje*, *postanje*. Ti su glagoli vjerojatno neakuzativni.

Problemu aktivnoga participa neakuzativnih glagola potrebno je izgleda pristupiti temeljitije da bi se otkrili mehanizmi koji upravljaju mogućnošću, odnosno nemogućnošću njegove tvorbe i upotrebe.

Na kraju rasprave o mogućnosti tvorbe procesnih/događajnih imenica od prijelaznih, odnosno neprijelaznih glagola, treba spomenuti da su autori koji su istraživali procesne/događajne imenice u slavenskim jezicima utvrdili da se one mogu tvoriti i od neergativnih i neakuzativnih glagola (Schoorlemmer 1995 za ruski jezik), a to vrijedi i za hrvatski jezik.

3. Opis unutarnje strukture imenica na *-nje* prema modelu distribuirane morfologije

Budući da smo utvrdili da su imenice na *-nje* tvorene od nesvršenih glagola gotovo uvijek u primarnoj interpretaciji događajne, a u sekundarnoj katkada i rezultativne, te da se i imenice tvorene od svršenih glagola možda katkada mogu promatrati kao potencijalni kandidati za događajnu interpretaciju, pokušat ćemo ta njihova svojstva prevesti u model gramatike koji se temelji na teoriji distribuirane morfologije. Kod opisa imenica na *-nje* slijedit će se model nominalizacije iz Alexiadou 2001, jedan od tvorbenih modela u okviru distribuirane morfologije. Prema njezinoj analizi događajnost imenica ne proizlazi iz nasljeđivanja argumentne strukture, kao u Grimshaw 1990, već se događajnost imenica definira prisutnošću glagolskih funkcionalnih kategorija uz imenske funkcionalne kategorije u određenoj strukturi. Prema tvorbenim modelima distribuirane morfologije (Marantz 2001, Alexiadou 2001) svaka riječ nastaje spajanjem kategorijski neodređenoga korijena (L) i funkcionalnih kategorija, koje cjelini, tj. riječi određuju kategoriju (vrstu riječi). Tako imenica nastaje spajanjem korijena (L) i imenskih funkcionalnih kategorija (*n*, Num, D, itd.), a glagol spajanjem korijena i glagolskih funkcionalnih kategorija (*v*, Asp, T). Detalji opisa takvih tvorbenih procesa djelomično se razlikuju kod raznih autora (usp. opise iz Alexiadou 2001 i Marantz 2001). Artemis Alexiadou tvrdi da, kao što smo rekli, događajne imenice, za razliku od svih ostalih imenica u svojoj strukturi osim imenskih funkcionalnih kategorija (D ili *n*, Num), sadrže i neke glagolske funkcionalne kategorije (*v* i Asp). Stoga je u njezinu modelu pitanje događajne interpretacije rezultat prisutnosti ili odsutnosti glagolskih funkcionalnih kategorija. Ono što pridonosi drugačijoj interpretaciji imenice *plivanje* nasuprot imenicama *kuća* ili *glad* jest prisutnost odnosno odsutnost glagolskoga funkcionalnoga sloja u unutarnjoj strukturi imenice. Ona smatra da svaka događajna imenica u svom funkcionalnome sloju sadrži laki glagol (*v*) i aspektnu glavu (Asp). Laki glagol (*v*) uveo je Chomsky (1995) da bi opisao ovojničku strukturu glagolske skupine. Glagolska skupina sastavljena je od lakoga glagola *v*, funkcionalne glave i leksičkog glagola V. U ovom se radu ne pretpostavlja leksički glagol V, kao kod Chom-

skoga, već je dopuna lakoga glagola sam korijen. Jedna je od osnovnih pretpostavki A. Alexiadou da je laki glagol *v*, ili kako se često naziva malo *v*, u strukturi događajnih imenica neakuzativan.¹⁹

Ako bismo u ovome radu u potpunosti slijedili model Alexiadouove, trebali bismo pretpostaviti, kao i ta autorica, da je malo *v* kod događajnih/procesnih imenica u hrvatskome neakuzativno. Određenje maloga *v* kao neagentivnoga i neakuzativnoga kod događajnih imenica ima dvostruku motivaciju. Prvo, prema njezinim dokazima u većini jezika koje je istražila događajne se imenice ne tvore od neergativnih glagola. Drugo, u tim jezicima uz događajnu imenicu ne mogu se nalaziti dva genitiva, što je prema njezinu mišljenju dokaz da unutar strukture tih imenica nema mogućnosti za odobravanje dvaju strukturnih padeža. Malo *v* prisutno kod tih imenica jest neakuzativno, a poznato je da neakuzativno *v* ne dodjeljuje niti jedan strukturni padež, pa je jedina mogućnost strukturnoga padežnoga obilježavanja unutar takvih imenskih skupina genitiv kao strukturni padež koji potječe od imenice ili neke imenske funkcionalne kategorije (a prešutna je pretpostavka da određena imenska kategorija provjerava samo jedan genitiv). Za drugi argument ne postoji izvor strukturnoga padeža te zbog toga imenice i jesu neprijelazne.²⁰ Što se tiče prve motivacije, vidjeli smo da su u hrvatskome jeziku moguće događajne imenice tvorene od neergativnih (nesvršenih) glagola:

(26) *Markovo plivanje trajalo je cijeli dan.*

Drugo, kao i u jezicima koje je istražila A. Alexiadou (grčki, romanski jezici, neki germanski jezici, ruski), ni u hrvatskome dva genitiva uz događajnu imenicu nisu moguća:

- (27) a. **hvatanje studenata policije*
b. **razaranje grada neprijatelja*

¹⁹ U Alexiadou 2001 malo *v* ima sljedeća svojstva, koja djelomično preinačena slijede pogleda na malo *v* izložene u Arad 1999, Marantz 1997, Harley 1996 i Chomsky 1995:

- (i) *v* je središte agentivnosti, tj. glava *v* sadrži obilježja za odobravanje i interpretaciju vanjskih argumenata
- (ii) *v* sadrži obilježja za događajnu interpretaciju
- (iii) *v* sadrži padežna obilježja objekta
- (iv) *v* se pojavljuje u dvjema inačicama: jednoj koja uvodi vanjski argument i drugoj koja ne uvodi vanjski argument.

Dakle, malo *v* ima dvije varijante: tranzitivnu i intransitivnu (neakuzativnu). Neakuzativnost maloga *v* proizlazi iz svojstva (iii) i (iv), prema kojemu malo *v* ne mora padežno obilježiti dopunu niti uvesti vanjski argument u strukturu, a svejedno može imati obilježja događajnosti.

²⁰ Isto tako se katkada tvrdi da imenice zapravo imaju dva unutarnja argumenta i nijedan vanjski. Budući da mogu odobriti samo jedan strukturni padež, drugi argument mora biti ostvaren kao prijedložna skupina ili posvojni pridjev.

U hrvatskome se jeziku agent ili vanjski argument radnje uz događajnu imenicu izražava posvojnim pridjevom (primjer 28). Ako vanjski argument nije moguće izraziti posvojnim pridjevom zbog ograničenosti tvorbe toga oblika (posvojni pridjev se u načelu tvori samo od singularnih, živih i određenih imenica, a mora se izreći jednom riječju), agent, tj. vanjski argument bit će izrečen prijedložnom skupinom *od (strane)*, primjer (29):

(28) *policajčevo hvatanje studenata*

(29) *hvananje studenata od (strane) policije*

Kao i u mnogim drugim jezicima, prijedložna skupina *od (strane)* ista je ona skupina koja se javlja uz glagolski pasiv u kojemu je izrečen agent radnje:

(30) *Studenti su uhvaćeni od (strane) policije.*

Upravo je ta istovjetnost prijedložne agentivne skupine kod pasiva i događajnih imenica služila dugo vremena u lingvističkoj literaturi kao jedan od dokaza da su procesne/događajne imenice u različitim jezicima uistinu pasivne ili vrlo srodne pasivnim konstrukcijama.

Ne treba smetnuti s uma da u hrvatskome jeziku postoji mogućnost niza-nja više susljednih genitiva u slučajevima kada glava imenske skupine nije događajna imenica:

(31) *rast cijena dionica velikih poduzeća*

(32) *prijevod drame Williama Shakespearea*

(33) *prijevod Shakespearea Ive Ivića*

U primjerima pod (31) i (32) semantički odnos između dvaju genitiva i nominativne imenice nije isti kao u primjerima (27.a) i (27.b). Svaki genitiv u imenskim skupinama u (31) i (32) dopuna je imenice koja mu prethodi (*cijena* je dopuna imenice *rast*, *dionica* imenice *cijena*, a *velika poduzeća* imenice *dionice*), pa taj primjer nije semantički paralelan primjerima pod brojem (27), koji pokazuju upravo očekivano: svaka imenica ili koja njezina funkcionalna projekcija može provjeriti samo jedan genitiv, jedan strukturni padež. Ipak, ti primjeri dokazuju da ne postoji neka opća zabrana protiv nizanja više genitiva u hrvatskome jeziku. Primjer pod brojem (33) bolje izražava korelaciju s događajnim imenicama. Oba genitiva u (33) imaju nekakav odnos s istom imenicom (*prijevod*) kao što je to slučaj kod događajnih imenica (jedna je imenica agent, a druga tema radnje). Budući da imenica *prijevod* nije događajna imenica, već rezultativna, *Ivu Ivića* prije treba interpretirati kao neku vrstu posvojnika, tj. autora *prijevoda Williama Shakespearea*. *Prijevod Williama Shakespearea* interpretiran je ovdje kao jedinstvena cjelina, tj. neki tip sintaktičke složenice. Takav pogled na dvostruki genitiv uz nedogađajne imenice preuzet je iz Kuna 2003. Ako se glavna imenica iz (33) preoblikuje u događajnu imenicu, primjer postaje više-manje neprihvatljiv:

(34) ? *prevodenje Williama Shakespearea Ivo Ivića*

Uvođenjem procesne/događajne imenice *William Shakespeare* postaje samostalnim argumentom imenice *prevodenje* i nije više dio značenjski uže cjeline s glavnom imenicom, a *Ivo Ivić* drugi je genitivni argument i skupina postaje djelomično neprihvatljivom.

Primjeri (33) i (34) pokazuju asimetriju koja postoji između procesnih/događajnih i rezultativnih (i ostalih) imenica u odobravanju dvaju genitiva. Budući da je rasprava o mogućnosti pojavljivanja dvaju genitiva uz imenice važno pitanje koje bi trebalo temeljitije obraditi i osvijetliti s različitih točaka gledišta i budući da to nije središnja tema ovoga rada, zasada se više nećemo upuštati u razradu toga važnoga pitanja.

U raspravi o prirodi maloga *v* unutar procesnih/događajnih imenica u hrvatskome jeziku treba dakle uzeti u obzir dvije činjenice: prvo, mogućnost tvorbe procesnih/događajnih imenica od neergativnih glagola i drugo, nemogućnost postojanja dvaju genitiva uz procesnu/događajnu imenicu (što prema mišljenju A. Alexiadou čini osnovni dokaz neprijelaznosti maloga *v*). Mogući je zaključak da je malo *v* u strukturi hrvatskih događajnih imenica na *-nje* agentivno, ali nije tranzitivno. Međutim, ako se ipak uzme u obzir činjenica da je particip pasivni u prvome redu dio pasivnih konstrukcija u kojima je vanjski agent samo implicitno prisutan, te zapravo za *v* unutar participa nije potrebno pretpostaviti specifikator, mogli bismo ponovno doći na misao da je to *v* ipak bez *Spec* položaja²¹. Prema mnogim se autorima kod imenica na *-nje* ipak može izdvojiti particip pasivni. Artemis Alexiadou na kraju svoje knjige kaže da postoje uistinu dva izvora varijantnosti maloga *v*: agentivnost i tranzitivnost. Malo *v* može biti neagentivno i neprijelazno (što ona pretpostavlja za događajne/procesne imenice), agentivno i neprijelazno (glagolski pasiv i agentivne imenice) i prijelazno i agentivno (prijelazne glagolske konstrukcije i *gerundi* u engleskome jeziku).

U hrvatskome konstrukcije s događajnim imenicama i posvojnim pridjevima djeluju poput pravih prijelaznih konstrukcija (*Markovo hvatanje lopova*). Tzv. prijelazna poimeničenja/nominalizacije (*transitive nominalisations*) s vanjskim argumentom na prednominalnome položaju u obliku posvojnika prisutne su osim u hrvatskome jeziku i u engleskome, a katkada i u nekim drugim germanskim jezicima (njemački):

- (35) a. *John's translation of the book*
Johnovo prevodenje knjige
b. *the Vandal's destruction of Rome*
razaranje Rima od Vandala

²¹ *Spec* je skraćeno od engl. *specifier*, tj. kratica za specifikator.

- (36) a. *Kolumbus Entdeckung Amerikas*
Kolumbovo otkrivanje Amerike
b. *Attilas Zerstörung der Stadt*
Atilino razaranje grada

Za te se jezike, a posebno često za engleski, pretpostavlja da im se posvojni argument ne nalazi u SpecvP već u SpecDP. Na temelju drugih činitelja (uobičajena pretpostavka da se genitivno *s* nalazi u D i da je SpecDP tematski položaj u engleskome jeziku) Artemis Alexiadou smatra da se i kod procesnih/događajnih imenica posvojnici nalazi u SpecDP, te da je on spojen izravno u SpecDP (2001). Na prvi pogled izgleda da se isto ne može pretpostaviti za hrvatski jezik. Posvojnim pridjevima može prethoditi pokazna zamjenica koja se obično smješta u kategoriju D ili u SpecDP. Leko je predložio da se sve pokazne zamjenice te neodređena zamjenica *neki* i broj *jedan* nalaze u SpecDP u bosanskome (1995), što možemo prihvatiti i za hrvatski jezik:

- (37) a. *taj Markov kaput*
b. ? *Ovo/to Markovo hvatanje studenta trajalo je dva sata.*
c. *To hvatanje je bilo nerazumno.*

U primjeru (37.a) gdje je glava imenske skupine neizvedena imenica pokazna je zamjenica prije posvojnoga pridjeva sasvim u redu. U primjeru (37.b) s glagolskom imenicom *hvananje* kao glavom imenske skupine pokazna je zamjenica prije posvojnoga pridjeva pomalo neobična (u događajnom čitanju), međutim ne može se reći da je negramatična. Ako se glagolska imenica tumači rezultativno, što je naglašeno dodavanjem skupine *je bilo nerazumno* u primjeru (37.c), pokazna je zamjenica ponovno u potpunosti prihvatljiva. Isto tako J. Grimshaw tvrdi da samo rezultativne imenice mogu imati pokazne zamjenice, dok događajne imenice nisu spojive s pokaznim zamjenicama (1990:54).

U hrvatskome jeziku posvojni pridjevi prethode svim ostalim pridjevima pa je logično pretpostaviti da se posvojnici ne nalaze u SpecvP (kod rezultativnih i drugih imenica vP niti ne postoji):

- (38) a. *Ivanovo sporo pregledavanje pacijenata.*
b. *Markovo krasno darivanje knjige sestri*

Isto tako u neobilježenoj redu riječi posvojnici prethode brojevima:

- (39) *te moje dvije cipele.*

Kao što je poznato, u hrvatskome jeziku posvojni pridjevi mogu vezati anafore (Mihaljević 1998:223) što svjedoči da se nalaze na A-položaju:

- (40) a. *Markovo_i darivanje svoje_i sestre*
b. *Markovo_i pričanje o sebi_i*

Stoga hrvatski potvrđuje zaključak iz Alexiadou 2001 da su prijelazna poimeničenja (nominalizacije) moguće u onim jezicima čija struktura odglagol-

skih imenica sadrži neki tematski specifikator koji nije SpecvP. Taj se specifikator često određuje kao SpecPoss u hrvatskome jeziku (Leko 1995a, Kuna 2003).

Posvojni pridjev u hrvatskome jeziku najlakše možemo smjestiti u *Spec* određene imenske funkcionalne glave, iako takav opis ima jedan jak protuargument: ograničenje posvojnika na jednu riječ, a *Spec* mjesta obično mogu sadržavati cijelu XP. Takva glava Poss nalazi se vrlo visoko u stablu iznad NumP, ali ispod D. Bez obzira na to kako ćemo etiketirati tu glavu, problematično je pitanje trebamo li pretpostaviti da su posvojnici generirani, tj. direktno spojeni, u SpecPossP, ili su pomaknuti na to mjesto. Ako bismo pretpostavili da su posvojnici s tematskom ulogom agenta / vanjskoga argumenta generirani u SpecvP i pomaknuti poslije u SpecPossP, moramo naći dokaze za takvo pomicanje, kao i opravdane razloge pomicanju (te pretpostaviti postojanje SpecvP, što smo zaključili da nije potpuno isključeno za hrvatski). S druge strane, takva bi pretpostavka podrazumijevala da je posvojnici običnih, neizvedenih imenica kao npr. posvojnici *Markov* u *Markova kuća* različit i generiran na drugome mjestu od posvojnika *Markov* u *Markovo bacanje kamena*. Ovdje je zanimljivo navesti pojavu vezanu uz posvojne pridjeve zabilježenu u Zlatić 1997. Ta bi pojava eventualno mogla svjedočiti o dvama različitim mjestima posvojnih pridjeva unutar običnih i događajnih imenica. Prema njezinim podacima postoji asimetrija između vezanja unutar procesnih/događajnih i unutar rezultativnih/običnih imenskih skupina. Događajne su imenice neprobodne za vezanje izvana, dok su rezultativne/obične imenice transparentne za vezanje iz rečeničnoga područja²². Navedeni su primjeri iz rada Larise Zlatić (1995:469–471):

- (41) a. *Jovan_i je primetio_{NP}[Marijinu_i lošu brigu o sebi_{i,VP}].*
b. *Jovan_i je primetio_{NP}[Marijinu_i lošu brigu o njemu_i/njoj_i].*
- (42) a. *Jovan_i je pročitao_{NP}[Marijin_i članak o sebi_{i,7,1}].*
b. *Jovan_i je pročitao_{NP}[Marijin_i članak o njemu_{7,1}/njoj_{7,1}].*

Autorica to svojstvo povezuje s glagolskom sastavnicom u strukturi događajnih imenica, tj. s interpretacijom njihovih dopuna kao argumenata nasuprot neargumentnoj interpretaciji dopuna rezultativnih imenica. Samo pravi argumenti (u smislu Jane Grimshaw) vrijede kao mogući subjekti za vezanje anafora. Sljedeće je pitanje može li taj podatak o asimetriji vezanja značiti da se posvojni pridjevi unutar rezultativnih i događajnih imenskih skupina nalazi na različitim mjestima, tj. treba li se razlikovati mjesto subjekta procesa i subjekta rezultata. S druge pak strane, moglo bi se misliti da ni u hrvatskome nije u potpunosti isključena mogućnost da su kod događajnih imenica posvojnici smješteni (ili pomaknuti) u SpecDP, ako uzmemo u obzir primjere 37a–c.

²² Ovdje se smatra da je interpretacija imenice *briga* događajna.

Klasična je pretpostavka da se kao mjesto gdje se temeljno generiraju svi posvojnici smatra SpecNP (Anderson 1983), što u našem sustavu nije moguće jer se ne pretpostavlja postojanje NP.

Pitanje posvojnih pridjeva zasada nije u potpunosti rješivo. Jasno je da samo onim posvojnim pridjevima koji se nalaze unutar strukture događajnih imenica odgovara argumentna interpretacija, te se njihova interpretacija veže uz postojanje glagolske funkcionalne kategorije maloga *v* u strukturi. Međutim, pitanje je mora li ta razlika biti strukturno odražena ili pak ona proizlazi samo iz semantičkih svojstava malog *v*, kao što tvrdi Artemis Alexiadou. Prema njezinu su opisu prijedložne agentivne skupine, kao i prednominalni posvojnici neka vrsta dodataka (adjunkata) te nisu vidljivi u argumentnoj strukturi nominalnoga maloga *v*, već ih podrazumijeva semantički sadržaj maloga *v*. Ta dva pravca razmišljanja otvaraju nam dvije mogućnosti opisa kako je već navedeno (posvojni su pridjevi izravno spojeni sa SpecPoss ili su prvo spojeni sa SpecvP²³, a tek poslije pomaknuti na položaj SpecPoss). Logično je da Alexiadouova pretpostavlja da su posvojnici izravno spojeni u SpecDP jer smatra da malo *v* u strukturi događajnih imenica nema specifikator.

Mislim da bi posvojnike trebalo detaljnije istražiti da se vidi postoji li strukturna razlika između mjesta posvojnika s argumentnim svojstvima i onih sa samo posvojnomo funkcijom. U našem se opisu pretpostavlja da se posvojnici nalaze u SpecPoss te se neće ništa zaključiti o njihovu podrijetlu. Pretpostavka da je malo *v* kod hrvatskih agentivnih, kao i procesnih/događajnih imenica na *-nje*, agentivno i intranzitivno ne izražava činjenicu da agentivne imenice (kao npr. imenice na *-ač* i *-telj*) u svojem semantičkome sadržaju obuhvaćaju vanjski argument, a da ga događajne imenice ne sadrže. Zanimljiva je ideja prema kojoj bi se sufiksi agentivnih imenica (kao na primjer *-ač* i *-telj*) opisivali kao nositelji potisnute tematske uloge agenta, ideja koja je bila predlagana za pasiv (Baker—Johnson—Roberts 1989). Tvrdnja A. Alexiadou o postojanju triju tipova malog *v* od kojih je jedan intranzitivan i agentivan izražava istu ideju riječima drugačije teorije.

Sljedeće je važno pitanje kako je dopušten genitiv unutar imenskih skupina. Ako pretpostavimo, kao i u Alexiadou 2001, da je malo *v* unutar imenskih skupina neprijelazno i da to *v* zapravo nema ništa s padežnim obilježavanjem, moramo objasniti na koji su način dopune imenicama obilježene genitivom. A. Alexiadou smatra da bi izvor genitiva u imenskim skupinama mogla biti glava NumP ili možda AspP unutar strukture događajnih imenica. Isto se tako katkada glava D označuje kao izvor genitivnoga obilježja za slavenske jezike

²³ Osim toga moglo bi se pretpostaviti da je *v* tranzitivno, tj. ima dva argumenta, a da prema načelu iz Chomsky 2001:25 uvijek nešto mora napustiti tranzitivnu konstrukciju, stoga vanjski argument jest generiran u SpecvP, ali se mora pomaknuti izvan vP, a jedino mjesto gdje se može pomaknuti je SpecPoss.

(Rappaport 1998). U više se navrata u literaturi navodilo da glava Asp ima veze s provjerom akuzativa za različite jezike (Yadroff 1996 za ruski, Borer 1997). Jednako se tako genitiv često veže uz aspektnu glavu unutar glagolske skupine jer zamjena akuzativa genitivom kod objekta ima utjecaja na vidsko određenje cijele rečenice, tj. na onaj tip aspekta koji Smith naziva situacijskim tipom rečenice (1997).

S druge je strane privlačno pretpostaviti da je glava koja u svojem specifikatoru ima posvojne pridjeve istovremeno zadužena i za odobravanje genitiva kao strukturnoga padeža imenskih dopuna (Gen/Poss). Takva razmišljanja temelje se na dvjema činjenicama. Prvo, ako pretpostavimo da se osim posvojnih pridjeva i posvojne zamjenice nalaze u specifikatoru iste glave, i ako znamo da posvojni pridjevi i posvojne zamjenice imaju povijesnu vezu (*potječu od*) s genitivnim nominalnim oblicima, logično je pretpostaviti da su vezani uz glavu koja odobrava genitiv. Drugo, poznata je djelomična zamjenjivost imenice u genitivu s posvojnim pridjevom unutar nekih imenskih skupina, što tu pretpostavljenu glavu čini paralelnom s *v* u glagolskoj strukturi (odobrava subjekte u svojem specifikatoru i dodjeljuje jedan strukturni padež (genitiv) kod događajnih imenica). Jedna od varijanata takva gledanja na genitiv, čiji je centar Agr glava između N i D, izložena je u Longobardi 1994, 1995, 1996.²⁴

U skladu s mišljenjem iz Alexiadou 2001, izvor je genitiva u imenskim skupinama čija je glava događajna imenica kategorija Asp. Postoji pretpostavka po kojoj je univerzalni poredak glava Asp-*v*, što slijedi i Alexiadouova kada tvrdi da događajne imenice imaju ovu strukturu: [DP [vP [AspP [LP]]]]. Univerzalni poredak glava potvrđen je prema nekim mišljenjima i poretkom priloga²⁵. Glagolske je imenice na *-nje* moguće, kao što smo rekli, modificirati načinskim, aspektnim i vremenskim priložima i priložnim izrazima. Mogućnost priložne modifikacije (tj. modifikacije aspektnim prilogom) prema Cinque 1997 svjedoči o postojanju aspektne glave koja se nalazi iznad razine vP, kako kod glagolskih, tako i kod imenskih rečenica.

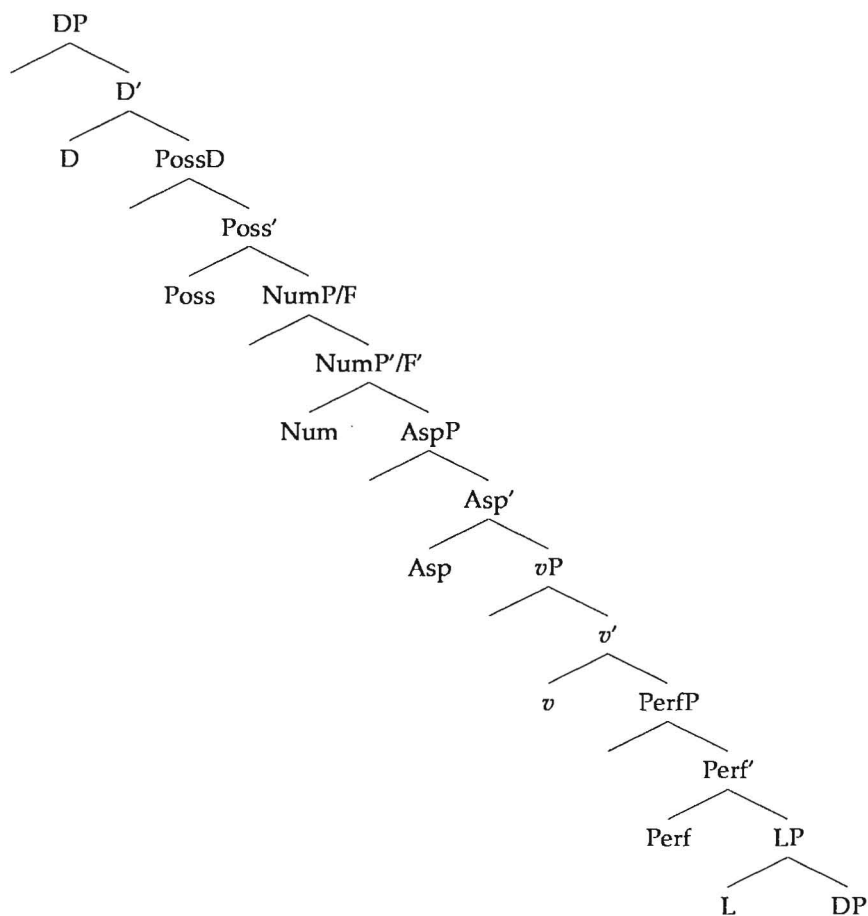
Tako ćemo i mi pretpostaviti da se Asp glava kod događajnih imenica nalazi iznad vP, a kod nekih drugih odglagolskih imenica unutar vP (npr. kod agentivnih imenica)²⁶ te ćemo na taj način imati samo jednu aspektnu glavu, na rječnoj i na rečeničnoj razini. Prema tome zadržat će se iste glave na svim razina-

²⁴ To gledanje na genitiv koje je razradio Longobardi pokušalo se primijeniti na hrvatski jezik u mojemu magistarskome radu *Croatian and Norwegian Possessive Constructions*, Universitetet i Tromsø, 1996. Pregled te teorije dostupan je na hrvatskome jeziku u Birtić 2000.

²⁵ Prihvati li se tvrdnja prema kojoj su oni vezani uz određene funkcionalne glave.

²⁶ Motivacija za takvo gledište je činjenica da agentivne imenice, kao npr. imenica *čistač* ne dopuštaju priložnu modifikaciju, dok glagolska imenica *čišćenje* to dopušta. Aspektnu glavu, ipak treba pretpostaviti i kod agentivnih imenica zbog morfološkog odraza vida u njihovu obliku.

ma, što je pretpostavka distribuirane morfologije i sintaktičke tvorbe riječi. Iz toga slijedi da bi smještaj AspP glave iznad *v*P bio odgovoran za dopuštanje priloga i za postojanje sustavnih vidskih parova (*okruženje—okruživanje*), što su svojstva glagolskih imenica, a nisu svojstva drugih imenica, npr. agentivnih imenica. Ista svojstva nalazimo kod glagolskih rečenica (IP) i kod imenskih rečenica kojima je glava događajna imenica (DP*događaj*). Osim glagolskih funkcionalnih glava Asp i *v*P, koje pretpostavlja Alexiadouova, u hrvatskome je potrebno i opravdano pretpostaviti i glagolsku funkcionalnu glavu Perf, koja je u prvome redu motivirana glagolskim ustrojem. Glava Perf dopuna je malomu *v*, inherentno je perfektivna, a njezin je ostvaraj na fonološkoj razini prefiks. Strukturni opis stablom događajnih imenica na *-nje* trebao bi, prema svemu što smo izložili, izgledati kao na prikazu (43). Prikazano stablo ne treba odražavati pravi poredak afiksa jer teorija distribuirane morfologije dopušta dodatna pre-mještanja i prilagodbe u morfološkoj strukturi koja je dio fonološke sastavnice.

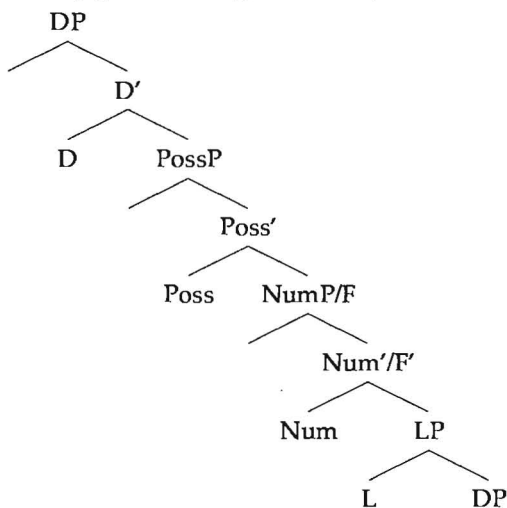

(43)

Stablo pod brojem (43) prikaz je funkcionalne strukture glagolske imenice u događajnom čitanju (npr. *Markovo pregledavanje pacijenta*). Prikazane su imenske (DP, PossP, NumP/FP) i glagolske (AspP, *v*P, PerfP) funkcionalne kategorije koje smatramo neophodnima u strukturi događajnih imenica sa sufiksom *-nje*.

Kao i kod Artemis Alexiadou (2001), i ovdje se pretpostavilo da događajne imenice imaju u svojoj strukturi NumP, nasuprot onomu što tvrdi Jane Grimshaw. Čini se da hrvatski primjeri govore u prilog tomu da su imenice s događajnom interpretacijom moguće i u množini (vidi primjere (13)). Budući da podaci nisu sasvim eksplicitni i da smatramo da je broj također u vezi s odobravanjem pridjeva, pretpostavit ćemo postojanje funkcionalne kategorije Num i kod imenica na *-nje*.

Na kraju je potrebno napomenuti da će strukturu kao na gornjemu prikazu imati glagolska imenica na *-nje* u događajnome čitanju dok će ista imenica u nedogađajnome čitanju imati strukturu kao na prikazu (44). U strukturnome stablu pod (44) korijen je izravno uklopljen u imenski funkcionalni sloj (DP–PossP–NumP/FP). Takav prikaz odgovara unutarnjoj strukturi imenice *predavanje* u rezultativnome čitanju, imenici *obećanje* tvorenoj od svršenoga glagola u rezultativnom čitanju, ali i svakoj drugoj nedogađajnoj imenici u hrvatskome jeziku (npr. imenici *glad* ili *kuća*).

(44)

4. Zaključak

Konačno možemo reći da se izložena analiza imenica na *-nje* temelji i nadozvezuje na već postojeće zaključke iz radova o glagolskim imenicama (Babić

1991, Trezner 1970), te ih proširuje i objašnjava u skladu s dostignućima generativne gramatike općenito, a posebno u skladu s teorijom distribuirane morfologije. U radu je potvrđeno da se imenice na *-nje* tvorene od nesvršenih glagola uvijek mogu interpretirati događajno, a u nekim slučajevima i rezultatивно. Prema tom su svojstvu glagolske imenice sa sufiksom *-nje* tvorene od nesvršenih osnova tipični predstavnici tzv. složenih događajnih imenica. Imenice tvorene od svršenih osnova imaju rezultativnu interpretaciju. Istraživanje je iznijelo na vidjelo pitanje moguće događajnosti imenica tvorenih od svršenih osnova jer imenice od svršenih osnova prolaze jedan od testova događajnosti kako ih je zamislila Jane Grimshaw (1990). Ovisno o njihovoj interpretaciji imenicama na *-nje* pridružen je strukturni opis u skladu s distribuiranom morfologijom i u skladu s opisom imenske funkcionalne strukture koju je predložila Artemis Alexiadou (2001). Pretpostavilo se da glagolske imenice na *-nje* s događajnom interpretacijom sadrže u svojoj strukturi imenske kategorije: DP, PossP, NumP/FP i glagolske kategorije: AspP, *v*P i PerfP. Rezultativne imenice u svojoj strukturi sadrže samo imenske funkcionalne kategorije.

Literatura

- Alexiadou, Artemis. 2001. *Functional Structure in Nominals*. Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company.
- Aljović, Nadira. 1999. *Unaccusativity and aspect in SerBoCroatian*. Rukopis. (Proceedings of the 8th ConSOLE Conference, Vienna, 1999). 15 str.
- Anderson, Mona. 1983. Prenominal Genitive NPs. *The Linguistic Review* 3:1, 1–24.
- Arad, Maya. 1996. A minimalist view of the syntax-lexical semantics interface. 215–242.
- Babić, Stjepan. 1991. *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*. Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Globus.
- Baker, Mark, Kyle Johnson, Ian Roberts. 1989. Passive Argument Raised. *Linguistic Inquiry* 20:2, 219–251.
- Barić, Eugenija, Mijo Lončarić, Dragica Malić, Slavko Pavešić, Mirko Peti, Vesna Zečević, Marija Znika. 1995. *Hrvatska gramatika*. Zagreb : Školska knjiga.
- Birtić, Matea. 2000. Posvojni oblici u norveškom jeziku i teorija strukturnoga genitiva. *Suvoremena lingvistika* 49–50, 27–39.
- Birtić, Matea. 2004. Neakuzativnost, vidske oznake i struktura imenica na *-ač*. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 30 (u tisku).
- Borer, Hagit. 1997. *Licensing Events: the Role of Locatives*. Predavanje na *EPP Workshop*, Tromsø, lipanj 1997.
- Burzio, Luigi. 1986. *Italian Syntax*, D. Dordrecht : Reidel Publishing Company, Kluwer Academic Publisher.

- Chomsky, Noam. 1995. *The Minimalist Program*. Cambridge, London : The MIT Press.
- Chomsky, Noam. 2001. Derivation by Phase. U knj. *Ken Hale: A life in language*, ur. M. Kenstowicz, 1–52.
- Cinque, Guglielmo. 1997. *Adverbs and Functional Heads*. Rukopis.
- Grimshaw, Jane. 1990. *Argument Structure*. Cambridge, London : The MIT Press.
- Halle, Morris & Alec Marantz. 1992. Distributed Morphology and the Pieces of Inflection. U knj. *The View from Building 20, Essays in Linguistics in Honor of Sylvain Bromberger*, ur. K. Hale i J. Keyser. Cambridge, London : The MIT Press. 111–176.
- Halle, Morris. 1973. Prolegomena to a Theory of Word Formation. *Linguistic Inquiry* 4:1, 3–16.
- Halle, Morris. 1997. Distributed Morphology: Impoverishment and Fission. *MIT Working Papers in Linguistics* 30, 425–449.
- Halle, Morris, Alec Marantz. 1994. Some key features of Distributed Morphology. *MIT Working Papers in Linguistics* 21, 275–288.
- Harley, Heidi. 1996. *Events, agents and the interpretation of VP-shells*. <http://linguistics.arizona.edu/~hharley/PDFs/HarleyThesis.pdf>, 15.VI.2003.
- HG = Barić i dr. 1995.
- Kuna, Branko. 2003. *Atributni genitiv u hrvatskom standardnom jeziku*. Doktorska disertacija. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Leko, Nedžad. 1995. *Functional Categories and the Structure of the DP in Bosnian*. Rukopis. (Proceedings of the First Conference on Formal Approaches to South Slavic Languages, Plodviv 1995). 14 str.
- Levin, Beth, Malka Rappaport Hovav. 1995. *Unaccusativity*. Cambridge, Massachusetts, London : The MIT Press.
- Longobardi, Giuseppe. 1994. *A case of Construct state in Romance*. Università di Venezia. Rukopis. (*Scritti linguistici e filologici in onore di Tristano Bolelli*, ur. R. Ajello, S. Sani)
- Longobardi, Giuseppe. 1995. *On the Typological Unity of Indo-European and Semitic Structural Genitive*. Rukopis. 22 str.
- Longobardi, Giuseppe. 1996. *The Syntax of N-raising: a minimalist theory*. Rukopis. 51 str.
- Marantz, Alec. 1997. No Escape from Syntax: Don't Try Morphological Analysis in the Privacy of Your Own Lexicon. *University of Pennsylvania Working Papers* 4:2, 201–225.
- Marantz, Alec. 2001. *Words*. Sažetak izlaganja na WCCFL 20, USCL, 2/2001.
- Mihaljević, Milan. 1998. *Generativna sintaksa i semantika*. Zagreb : Hrvatsko filološko društvo. (Znanstvena biblioteka Hrvatskoga filološkog društva)
- Rappaport, Gilbert C. 1998. *The Slavic Noun Phrase*. <http://www.utexas.edu/courses/slavling/grapp/images/slavnp.pdf>, 15.II.2003.
- Schoorlemmer, Maaik. 1995. *Participial Passive and Aspect in Russian*. Utrecht : Utrecht University. OTS Dissertation Series.

- Skok, Petar. 1971. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Knjiga I. Uredili akademici Mirko Deanović i Ljudevit Jonke, surađivao u predradnjama i priredio za tisak Valentin Putanec. Zagreb : Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Smith, Carlota. 1997. *The parameter of Aspect*. (2. izdanje.). Dordrecht, Boston, London : Kluwer Academic Publishers.
- Trezner, Tomislav. 1970. Glagolske imenice na *-nje*. *Jezik* 18(1970/71):2, 50–54.
- Yadroff, Michael. 1996. SpecAspP and Case Assignment, u: *Formal Approaches to Slavic Linguistics* 3(1994), Ann Arbor : Michigan Slavic Publications. Ur. J. Toman. 313–336.
- Zlatić, Larisa. 1997. Process Nominals and Anaphor Binding in Serbian. U knj. *Formal Approaches to Slavic Linguistics* 4(1995), Michigan Slavic Publications, Ann Arbor, ur. W. Browne, E. Dornish, N. Kondrashova, D. Zec, 464–487.

Eventivity and the internal structure of *nje*-nouns

Summary

In Croatian there are nouns with the suffix *-nje*, which can be derived from imperfective and perfective verb stems. The interpretation of nominals depends on the aspect of verb stem. Nouns with the suffix *-nje* derived from imperfective stems are regularly interpreted as events, whereas nouns derived from perfective verbs have resultative interpretation. There are, however, exceptions to these phenomena. Some nouns derived from imperfective verbs can have both interpretations: eventive and resultative. In that respect they behave as complex event nominals in the sense of Grimshaw (1990). The paper also questions the possible eventive interpretation of nouns with perfective stems. Grimshaw's tests give ambiguous results in that respect. The internal structure of *nje*-nouns is analyzed in the framework of Distributive Morphology (Halle–Marantz 1992, 1994, Marantz 2001, Alexiadou 2001). In the theory of Distributed Morphology each word is result of syntactic operation *Merge*, which combines Root with functional categories. In accordance to analysis proposed in Alexiadou (2001) I assume that eventive nouns ending in *-nje* have both nominal (DP, PossP, NumP, FP) and verbal (AspP, vP, PerfP) functional categories in their structure, which enables their interpretation. Resultative nouns, as all other nouns, lack the verbal functional categories, therefore they are not interpreted as events.

Ključne riječi: hrvatske glagolske imenice na *-nje*, dvostruka interpretacija imenica, svršeni i nesvršeni vid, testovi događajnosti, distribuirana morfologija

Keywords: Croatian deverbal nouns with suffix *-nje*, ambiguous interpretation of *-nje* nouns, perfective and imperfective aspect, eventivity diagnostics, Distributed Morphology